

NORRKÖPINGS
TINGSRÄTT
Enhet 2
R 7

DOM
2013-02-07
Meddelad i
Norrköping

Mål nr
T 2379-12

PARTER

Kärande

SEB Kort AB, 556574-6624, c/o Inkassoavdelningen, Magnus Ladulåsgatan 2,
103 83 Stockholm

Ombud: Christina Persson-Kankainen, adress som parten

Svarande

Henning Witte, 580429-0459, Box 1343, 181 25 Lidingö

DOMSLUT

1. Henning Witte skall till SEB Kort AB betala 21 083 kronor, jämte ränta, dels upplupen sådan per den 15 november 2012 om 702 kronor, dels med 15,72 procent per år från den 16 november 2012 till dess betalning sker.
 2. Henning Witte skall ersätta SEB Kort AB för dess rättegångskostnader med 640 kronor, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 7 februari 2013 till dess betalning sker.
-

Dok.Id 257496

Postadress
Box 418
601 05 Norrköping

Besöksadress
Olai Kyrkogata 58

Telefon
011-24 35 00
E-post: norrkopings.tingsratt@dom.se
www.norrkopingsratt.domstol.se

Telefax
011-13 71 34

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

INNEHÅLL

DOMSLUT	1
BAKGRUND	3
YRKANDEN	3
SEB	3
Henning Witte	3
GRUNDER	3
SEB	3
Henning Witte	4
SEB:s genmäle	5
UTVECKLING AV TALAN	6
Henning Witte	6
Olagliga pengar får inte krävas tillbaka	7
Banken har inte uppfyllt sin allmänna upplysningsplikt	8
Gigantiskt pyramidspel	9
Alla pengar som skapas är lån, räntorna skapas aldrig	11
UTREDNINGEN	13
DOMSKÄL	13
Vad parterna är eniga om	13
Henning Wittes invändningar	14
Domstolens funktion	14
Olagliga pengar?	15
Allmän upplysningsplikt?	16
Pyramidspel?	17
Rättegångskostnader	19
HUR MAN ÖVERKLAGAR	19

BAKGRUND

Henning Witte ansökte i mars 2010 om ett Statoil Mastercard (nedan kortet). Den 21 april 2010 beviljades kortet och ett avtal (nedan avtalet) slöts mellan parterna, varvid Henning Witte tog del av kontovillkoren för detsamma. Henning Witte belastade sedan kortet genom att köpa varor och tjänster. Ett flertal betalningspåminnelser tillsändes Henning Witte då SEB Kort AB (nedan SEB) inte erhöll full betalning. Trots dessa erhöll SEB inte full betalning. SEB sade därför upp kontot den 31 mars 2012. Ytterligare betalningspåminnelser tillsändes Henning Witte samt en amorteringsplan gjordes upp. Inbetalningar gjordes med 600 kronor den 5 juli 2012, 200 kronor den 1 augusti 2012 och 1 500 kronor den 14 augusti 2012. Någon full betalning skedde dock aldrig.

YRKANDEN

SEB

SEB har yrkat i enlighet med domslutet.

Henning Witte

Henning Witte har bestridit yrkandet. Kapitalbeloppet och räntan har vitsordats som skäliga i och för sig.

GRUNDER

SEB

På kontot för kortet har uppkommit en privat kortskuld för vilken Henning Witte enligt kontovillkoren i avtalet, punkten 11, är skyldig att betala då han belastat kortets kredit och i gengäld fått varor och tjänster. Henning Witte har i samband med att han tagit del

av villkoren förbundet sig att följa dem. Räntan är avtalad. Tvisten skall prövas utifrån regleringarna i konsumentkreditlagen (1992:830).

Henning Witte

För det första har SEB lånat ut pengar som de aldrig hade tillgång till och därmed lånat ut pengar som inte är ”riktiga” eller finns på riktigt. Det är endast Riksbanken som får skapa pengar. SEB har därför inte rätt att kräva tillbaka det i målet aktuella beloppet enligt 36 § lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (nedan avtalslagen). Det stämmer i och för sig att konsumentkreditlagen (1992:830) är tillämplig. För att SEB skall kunna vinna framgång med stöd av den lagen krävs dock att det är av Riksbanken tillverkade pengar som lånats ut, vilket det inte varit.

För det andra är avtalet med innehållande kontovillkor ogiltigt då det är oskäligt enligt 36 § avtalslagen. SEB har inte upplyst honom att han kommer att drabbas av smygexpropriering genom att varorna som han köper blir dyrare genom att ta lånet och att eventuella besparingar urholkas genom inflation, då lånet uppblåser penningmängden svenska kronor. SEB har härigenom undanhållit information i syfte att berika sig, vilket är oskäligt. SEB har vidare genom sin långivning bidragit till samhällets ekonomiska förfall, vilket är oskäligt. För det fall alla i samhället hade rätt att producera pengar skulle samhället gå under i kaos. Detta kan liknas vid när samhället tillhandahåller cigaretter och alkohol, det vill säga samhällsfarliga produkter, då en varning om detta måste bifogas. Att han själv må ha större insikter om kapitaltäckningsgrader och banksystemets övriga uppbyggnad än gemene man är utan betydelse då bedömningen måste utgå från en objektiv måttstock.

För det tredje är avtalet ogiltigt då det strider mot lotterilagen (1994:1000) (nedan lotterilagen). Pyramidspel tolkas in i lotterilagens definition av ”liknande spel” i dess 3 § andra stycke 3 p. Det slumpmässiga – eller lotteriinslaget – i ett pyramidspel kan liknas vid ett kedjebrev. Pyramidspel innebär att en struktur byggs upp av någon som inte

själv tillhandahåller lika mycket som andra som värvas betalar in. Det finns inte heller någon avkastning som leder till att en produkt utvecklas. Istället betalas pengar ut till de i pyramidspelet första tillkomna deltagarna till nackdel för de senare tillkomna deltagarna. SEB befinner sig högst upp i ett pyramidspel genom att SEB bedriver utlåning av icke befintliga pengar, elektroniska pengar. Samtidigt erhåller SEB en vinst till ett högre värde än vad var och en av de övriga deltagarna, det vill säga i detta fall han själv, kan erhålla. Då pengar enbart skapas som lån finns inte penningmängden för räntorna. Pengar har ju tillverkats som lån och inte som ränta. Då penningmängden för räntorna aldrig skapats betalas räntor ifrån den penningmängden, som egentligen är till för att amortera lånet. I det här spelet, privatbankernas pyramidspel, fattas pengar för räntorna. För att komma över nya pengar till räntorna måste alltså en ny skuldsättning ske. Pengar föds ju enbart genom lån, alltså måste nya lån tas upp för att komma åt nya pengar. Lånandet sker inte frivilligt längre utan tvingas på av det oärliga systemet. Penningmängden för de nya lånen finns inte heller. Räntekraven genomgår därför en exponentiell utveckling som skadar hela samhället. Det lånas pengar för att betala ränta, pengar som egentligen skulle användas för att betala tillbaka ett lån.

SEB:s genmäle

SEB tillverkar inte sedlar eller mynt på det sätt som avses i 9 kap. 14 § regeringsformen, utan beviljar konsumentkrediter enligt konsumentkreditlagen (1992:830). Det har inte lånats ut några olagliga pengar till Henning Witte och ovannämnda lagrum i regeringsformen är inte tillämpligt på målet.

SEB, som inte bedriver samhällsfarlig verksamhet, har ingen allmän upplysningsplikt. Inte heller finns någon särskild upplysningsplikt inom ramen för konsumentkreditverksamheten. SEB har dock som kreditgivare enligt 5 § konsumentkreditlagen (1992:830) att iaktta god kreditgivningssed och att enligt 5 a § samma lag pröva konsumentens ekonomiska förmåga att fullgöra sina åligganden enligt krediten. Sådan kreditprövning av Henning Witte har skett.

Varken kontovillkoren i avtalet eller omständigheterna i övrigt är oskäligen enligt 36 § avtalslagen. Då SEB inte tillverkat olagliga pengar kan inte 36 § avtalslagen vara tillämplig på denna grund. Att besparingar urholkas genom inflation är inget som SEB kan lastas för.

Lotterilagen är inte tillämplig i detta fall då det är fråga om en kortskuld och inte ett lotteri eller pyramidspel. SEB är en bank som sysslar med inlåning och utlåning av pengar; den tillämpliga lagen är konsumentkreditlagen (1992:830). Henning Wittes invändning rör en större fråga än i detta enskilda fall.

UTVECKLING AV TALAN

Henning Witte

Henning Witte har, utöver det ovanstående, anfört i huvudsak följande.

Detta mål är tänkt som ett pilotmål mot allvarliga missförhållanden i det privata banksystemet och därmed hela samhället i Sverige. Liknande mål har redan förts i USA.

Henning Witte är själv som EU-advokat specialiserad på bankjuridik sedan 1990 och har haft många banker från olika europeiska länder som sina klienter, mest från Sverige och Tyskland.

Att vi har finanskris, lågkonjunktur, höga skatter, statsskulder, masskultsättning, inflation, bubblor, massarbetslöshet och extrema inkomstskillnader är inget som måste finnas i ett samhälle utan det är resultatet av ett sjukt finanssystem, som vid närmare analys är inget annat än ett olagligt pyramidspel.

Olagliga pengar får inte krävas tillbaka

De pengar som Henning Witte har lånat från SEB har till mer än 90 procent inte funnits hos SEB utan har skapats av SEB genom några obskyra bokföringstransaktioner (en och samma sak, lånet, bokas på båda sidor av balansräkningen, som därmed förlängs på ett märkligt sätt) i SEB:s dator med hjälp av några enkla knapptryckningar på ett tangentbord, det är så kallad fractional reserve banking. SEB har med andra ord lånat ut fuskpengar, ett slags förfalskade pengar, eller, som fackuttrycket heter, fiat money (av det latinska uttrycket fiat lux, det varde ljus ur tomma intet).

SEB har alltså lånat ut någonting till Henning Witte som inte fanns utan först skapades. SEB har inte arbetat för dessa pengar utan använt sig av ett egenmäktigt konstruerat monopol att göra pengar, utan att en lag berättigar banken att göra så.

De utlånade pengarna var inte lagliga pengar och får därför inte krävas tillbaka. Förvirrspelet kring frågan vad pengar är, har sedan länge bedrivits, för att mörklägga, att privata banker har "rätten" att fuska när de gör pengar, vilket de inte har, se 9 kap. 14 § regeringsformen, 5 kap. 1 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank och 1 § lagen (1970:1028) om rikets mynt.

Vad är då ett lagligt betalningsmedel? Lagstiftarens mening är, att inte vem som helst får göra eller förfalska pengar. Staten har med rätta tagit privilegiet att göra lagliga betalningsmedel. Pengarna kan enbart uppstå ifall en lag backar upp dem.

Så den enkla slutsatsen är: lagliga betalningsmedel är pengar som staten med stöd av en lag gör genom Riksbanken. Det är dels kontanterna (sedlar och mynt) och dels pengar i elektronisk form, som Riksbanken tar fram genom några enkla knapptryckningar i sin dator, som heter RIX.

Det finns även en annan aspekt på lagliga betalningsmedel. Man är tvungen att acceptera dem som betalning (se prop. 1986/87:143, s. 64).

Denna lilla regelsammanställning tvingar till följande juridiska slutsatser: (i) Av rege-
ringsformen och av lag framgår att endast staten och Riksbanken har rätt att göra
pengar, kallade lagliga betalningsmedel. (ii) E contrario får ingen annan göra pengar,
utan då gör man sig skyldig till penningförfalskning enligt 14 kap. 6 § brottsbalken.
(iii) I 5 kap. 1 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank står att penningheten i Sve-
rige kallas krona. När privata svenska banker gör pengar ur tomma intet genom att
bevilja ett lån, så skriver de lånesumman i sin dator, som tillgodohavande på låntaga-
rens konto. Valutan är svenska kronor. Lånet kan begäras ut i kontanter. Det finns dock
ingen lag som bemyndigar bankerna att producera svenska kronor på det viset. Då SEB
har skapat olagliga pengar genom utlåning, har de inte rätt att återkräva dem.

Banken har inte uppfyllt sin allmänna upplysningsplikt

Genom att alla pengar måste lånas för att de kan komma in i samhället, belastas de
flesta varor med oväntat höga kostnader för räntorna. En forskare har räknat ut, att de
flesta produkter innehåller en räntekostnad på mellan 30 till 60 procent. Detta är också
en smygexpropriering. I ett sunt penningssystem föds pengar inte som skuld och där-
med blir produkterna automatisk mycket billigare.

I och med att privatbankerna okontrollerat skaffar fram pengar ur tomma intet så utö-
kar de penningmängden i samhället. Vi får inflation. Ju mer pengar det finns utan att
någon har arbetat för dem, desto mindre blir pengarna värda. I det här fallet är expro-
prieringen smygande då den inte märks på en gång. Dessutom är den som står först i
kedjan och spenderar lånade pengar i en mer privilegierad position än den som kom-
mer sist i kedjan, den så kallade Cantillon-effekten. Privatbanken som lånar pengar
från Riksbanken eller företagaren som lånar pengar från en privatbank har större glädje
av pengarna än småkonsumenterna som brukar komma sist i kedjan. Detta beror på att
förlusten av köpkraften inte märks så mycket i början när penningmängden späds ut.
På det viset drabbas sparade pengar och pensioner mest. Inflationen är därför med all
rätt någonting som skall bekämpas. Men dagens politiker och ansvariga för Riksban-

ken använder med flit helt fel metod för att bekämpa inflation därför att de inte får gå till botten av problemet: fractional reserve banking. Privatbankernas guldkalv får inte slaktas. Detta är förklaringen till varför staterna inte får bukt med inflationen och tonar ner problemet med förfalskad information.

Pengar från privatbanker är minst lika samhällsfärliga som alkohol eller cigaretter vilket medför en allmän upplysningsplikt för bankerna, att varna konsumenten att använda sig av en så farlig produkt som ett lån, skapat med olagliga pengar från en privatbank. I och med att SEB inte ha upplyst att Henning Witte drabbas av smygexpropriering, genom att varorna som denne köper blir dyrare genom att ta lånet, och att eventuella besparingar urholkas genom inflation, då lånet uppblåser penningmängden svenska kronor, har SEB undanhållit information i syfte att berika sig.

Andrahandsinvändningen är alltså brott mot upplysningsplikten vilket strider mot 36 § avtalslagen.

SEB har genom långivningen bidragit till samhällets ekonomiska förfall vilket är i högsta grad oskäligt. Om alla i samhället hade rätt att producera pengar skulle samhället gå under i kaos. Så länge detta är fallet, bör SEB i alla fall upplysa om missförhållandena.

Gigantiskt pyramidspel

Den tredje invändningen är att SEB genom utlåning av egentillverkade pengar deltar i ett gigantiskt pyramidspel och har därför inte heller rätt att ställa krav mot Henning Witte. Det är först och främst två huvudskäl varför SEB deltar i ett pyramidspel som är olagligt enligt en rad regelverk, främst lotterilagen och dess bestämmelser om otillåtna lotterier, jfr 3, 9 och 37 §§ lotterilagen. Pyramidspelen är även otillåtna såsom dobbleri, jfr 16 kap. 14 och 14 a §§ brottsbalken. Att pyramidspel är otillåtet följer även av Bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot

konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG.

I ett pyramidspel blir de i toppen av pyramiden allt rikare och de längre ner allt fattigare. Att samhället utvecklas åt det hållet råder ingen tvekan om. I ett pyramidspel blir deltagarna lurade, då de inte erhåller ett marknadsmässigt motvärde för sin insats. De får inte valuta för pengarna. De köper en produkt som är betydligt mindre värd än vad utgivaren har givit sken av. Prestation och motprestation är inte likvärdiga. Detta sker genom ett slags bedrägeri, då speldeltagaren inte upplyses om de korrekta förhållandena. Pyramidspelet rasar ihop, om inte ständigt nya deltagare kommer med i spelet. I början märks inget konstigt i ett pyramidspel, men med tiden träder märkligheterna fram. Ju flera som deltar, desto längre tar det innan pyramidspelet kollapsar. Det är precis det som präglar de ekonomiska förhållanden i dagens samhälle. När en bank lånar ut pengar så behöver banken enbart ha så mycket pengar inne, som det så kallade kapitaltäckningskravet föreskriver, för tillfället cirka 8 procent enligt Basel II reglerna, som på ett dubiöst sätt blivit EU-rätt. Av den summa som SEB kräver behövde den enbart ha cirka 8 procent (ofta mindre) på banken, resten skapades ur tomma intet. SEB har alltså inte arbetat för pengarna men kräver från Henning Witte att han måste arbeta för att kunna återbetala lånet och räntorna. Ifall det har givits pant för lånet, till exempel ett hus, och lånet inte återbetalas har banken rätt att ta panten och får på så sätt ett äkta värde mot ett fuskvärde, då banken inte hade de utlånade pengarna inne utan skapade dem ur ingenting, utan att arbeta för det.

Första orsaken till att bankerna anordnar ett pyramidspel är följande. Genom att skapa pengar ur tomma intet sker en smygexpropriering i samhället till bankernas fördel på sju olika nivåer, utan att folk tänker på det. Den första nivån är att en övervägande del av de pengar som en bank lånar ut har skapats ur tomma intet av banken. Den andra nivån är att bankerna är samhällets hemliga makthavare och att de genom denna position sett till att politikerna skuldsätter hela samhället hos bankerna och driver in skatt för att betala räntor. Den tredje nivån är inflationen. Den fjärde nivån består i att räntekraven i utlåningsverksamheten leder till 30 till 60 procent dyrare produkter. Den

femte nivån består i att större banker får stöd för att överleva i kriser. Den sjätte nivån är lika med den femte, fast för hela länder. Den sjunde nivån, slutligen, består i valuta-reformer där man i samband med en ny valutas införande exproprierar från småsparare.

Alla pengar som skapas är lån, räntorna skapas aldrig

Det andra skälet varför vårt penningssystem är ett olagligt pyramidspel beror på en märklig omständighet. Alla pengar som skapas är lån. Alla pengar, även mynt och kon-tanter som Riksbanken har monopol på (men som enbart utgör cirka 4,3 procent av dagens penningmängd) föds som krediter. Samtliga svenska kronor motsvarar en skuldsättning av någon. Om alla skulle betala tillbaka sina lån i kronor, skulle inga kronor finnas kvar. Och nu kommer det hemska: till alla lån är ett räntekrav knutet. Men penningmängden för räntorna har aldrig skapats, då pengar enbart föds som lån, inte som ränta. När någon betalar räntor på sitt lån så tar han från den penningmängden som egentligen är till för att återbetala lånet, inte räntan. I början uppmärksammas pro-blemet inte, då de flesta lån inte skall betalas tillbaka på en gång. Men efter någon tid märks det att penningmängden för räntorna aldrig har skapats. Då blir det ont om pengar i samhället. Folk måste skaffa sig nya pengar. Då bankerna med sin oktroj har monopol på att göra nya pengar (genom arbete eller på börsen görs inga pengar, där sker enbart en omfördelning av redan genom bankerna skapade pengar) är den som inte längre har pengar för sina räntebetalningar, tvungen att skuldsätta sig ånyo hos en bank. Det råder samma brist som det fattas stolar i leken hela havet stormar. Systemet är alltså så att befolkningen hela tiden måste konkurrera om en penningmängd som är alldeles för liten, då penningmängden för räntorna fattas. På så sätt slås de svagaste ut först. Men egentligen är det inte deras fel att de har penningproblem, det är systemets fel. I dagens system är alltså alltid några tvungna att skuldsätta sig ånyo för att inte hamna en penningknipa. Men genom den nya skuldsättningen skapas nya räntepro-blem. Systemet utvecklas exponentiellt. Detta är den värsta sorten av pyramidspel som finns, då deltagandet inte längre är frivilligt och dessutom slumpmässigt. Den upptäcks väldigt sent, då hela folket deltar i pyramidspelet.

Med de här kunskaperna i bagaget är det lättare att förstå att vårt finanssystem är ett gigantiskt pyramidspel. Eftersom penningssystemet finns i stort sett i alla länder på jorden handlar det om ett globalt pyramidspel. Pyramidspel är förbjudna i alla länder med fängelsestraff som påföljd. Det karakteristiska för ett pyramidspel är att prestation och motprestation inte är likvärdiga, utan att systemet förespeglar detta enbart. Banken lånar ut olagliga pengar som de inte har arbetat för och som destabiliserar hela samhället genom inflation, bubblor, finanskriser, ränteslavar et cetera. Låntagaren ger äkta säkerheter och har jobbat för sina räntebetalningar.

För att kunna leva vidare behöver pyramidspelet därför hela tiden rekrytera nya medlemmar/låntagare. Med deras pengar/räntebetalningar betalas de andras "avkastning". Därför är det så lätt att låna pengar just nu och räntan så låg.

Eftersom det enbart finns ändliga resurser på jorden så kan ett sådant system inte växa exponentiellt i all evighet. BNP kan enbart växa linjärt. Det måste kollapsa med matematisk nödvändighet och de flesta deltagare förlorar sina investeringar/säkerheter, som sugits till de få som sitter i toppen av pyramiden/banken. Många människor, även barn, vräks ur sina hem, den äkta säkerheten, för att de fick fuskpengar från banken. Precis så är vårt penningssystem. I och med att pengarna skaffas ur tomma intet (fiat money) så innehåller de inga äkta värden. De är olagliga, förfalskade pengar med het luft som innehåll. Cirka 95 procent av världens pengar motsvarar inte längre några varor eller tjänster utan är enbart penningsspel/vadslagningar av olika varianter, derivat et cetera. Våra pengar är alltså skenbara värden som enbart ger valuta för dem som är högst och först i pyramiden. Resten blir blåsta precis som i alla pyramidspel.

Då pengar på så sätt enbart kommer i omlopp i form av krediter behövs det hela tiden nya människor/företag i systemet som genererar nya krediter så att räntorna för de gamla kan betalas (eller att folk som är redan inne i systemet måste ta nya lån). Pressen att folk måste ta nya lån hela tiden fördröjer systemets kollaps därför att penningmängden för räntorna inte finns men skapas skenbart genom de nya krediterna. Eftersom systemet utvidgats över hela planeten och dollarn är den ledande globala valutan, så tar

det cirka 70 till 80 år innan bubblan spricker över hela världen. Sista gången bubblan sprack var den stora ekonomiska krisen som startade i slutet på tjugotalet och varade fram till andra världskriget. I Sverige gick det betydligt fortare när bankerna avreglerades i november 1985. Sex år senare var finanskrisen ett faktum i Sverige.

Riksbanken har bekräftat att bankerna själva kan producera pengar och påpekar, att bankerna har en möjlighet att kringgå kapitaltäckningskravet genom utfärdandet av så kallade depositionsbevis. SEB är alltså en viktig och aktiv del i ett förkastligt finanssystem som medför exponentiellt växande elände för allt större andelar i befolkningen.

UTREDNINGEN

SEB har som skriftlig bevisning åberopat kopia på kortansökan, kontobestämmelserna och fakturakopior. – Tingsrätten kan dock konstatera att samtliga handlingar och belopp är otvistiga.

Henning Witte har sakframställningsvis åberopat ett brev till honom från Sveriges Riksbank.

DOMSKÄL

Tingsrätten har, då ingen muntlig bevisning åberopats och då parterna så medgett, avgjort målet utan huvudförhandling med stöd av 42 kap. 18 § första stycket 5 p. rättegångsbalken.

Vad parterna är eniga om

Parterna är eniga att de ingått avtalet varigenom SEB upplåtit konsumentkredit till Henning Witte. Krediten har varit knuten till kortet. Henning Witte har använt kortet för att tillgodogöra sig varor och tjänster – han har således otvistigt i sin ände av förfarande tillgodogjort sig prestationer i olika former, för vilka SEB erlagt ersättning mot

att Henning Wittes kredit hos SEB belastats. Att Henning Witte har en skuld till SEB för värdet av de varor och tjänster som han tillgodogjort sig, med avdrag för de betalningar som redan erlagts, är således parterna eniga om. Parterna är även eniga om det kvarvarande kapitalbeloppets storlek och räntan.

Normalt hade ett fordransmål – givet vad som anförts i föregående stycke – kunnat betraktas som medgivet och käromålet skulle således bifallas. I detta fall har dock Henning Witte framställt vissa rättsliga invändningar mot att han skall behöva betala tillbaka sin skuld till SEB, vilka tingsrätten nu går över till att pröva.

Henning Wittes invändningar

Henning Witte har framställt huvudsakligen tre invändningar: (i) att SEB genom att lämna kredit framställer/gör pengar och att det inte är lagligt, varför krediten med stöd av 36 § avtalslagen inte kan återkrävas, (ii) att avtalet är oskäligt med stöd av 36 § avtalslagen då SEB inte uppfyllt en allmän upplysningsplikt och (iii) att SEB genom kreditgivningsverksamheten deltar i ett pyramidspel vilket är i strid med lotterilagen.

Innan tingsrätten kommer in på att pröva dessa tre invändningar kan först finnas skäl att beröra vilken funktion en domstol fyller i vårt samhälle.

Domstolens funktion

Henning Witte har hävdad att domstolarna måste stå upp för att avskaffa ett skadligt banksystem, då det politiska beslutsfattandet inte tar tag i denna påstådda problematik.

Domstolens funktion är emellertid inte att träda i det politiska beslutsfattandets ställe. Istället är domstolens roll i den Svenska rättsstaten att tillämpa den lagstiftning som i laga ordning beslutas av det politiska systemet. Helt utan att gå in på om den ekonomiska världsordningen är sund eller inte – då det inte är en juridisk fråga för en domstol – kan således konstateras att sådan prövning som Henning Witte vill få till stånd,

en anklagelseakt mot vårt finansiella system, inte hör hemma i domstol. Sammantaget är det således tingsrättens uppgift att pröva hurvida Henning Wittes invändningar har fog för sig enligt gällande svensk rätt och om han grundat på gällande svensk rätt kan undgå betalningsansvar i förhållande till SEB.

Olagliga pengar?

Av 9 kap. 14 § regeringsformen framgår att endast Riksbanken får ge ut sedlar och mynt. Redan av ordalydelsen framgår att bestämmelsen endast avser sedlar och mynt, det vill säga vissa fysiska bärare av monetärt värde, och inte *pengar* eller *ett monetärt värde* som sådant.

Henning Witte har vidare hänfört sig till lagen (1970:1028) om rikets mynt. Denna lag upphävdes dock innan avtalet ingicks, se 3 p. i övergångsbestämmelserna till lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank. Av 5 kap. 1 § i den sistnämnda lagen framgår samma sakliga innehåll som av 9 kap. 14 § regeringsformen, det vill säga ett monopol för Riksbanken att utge sedlar och mynt. Det konstateras vidare att sagda sedlar och mynt är legala betalningsmedel. Lagens förarbeten (prop. 1986/87:143, s. 42 f., 60 och 64) ger inget stöd för någon annan tolkning än att bestämmelserna *endast* avser utgivningen av *sedlar och mynt*.

Sammantaget saknar den lagstiftning som avser Riksbankens sedel- och myntmonopol helt stöd för Henning Wittes uppfattning att Riksbanken har något monopol även för skapandet eller användandet av monetärt värde som sådant.

Även om således kreditgivning skulle fungera på det sätt som Henning Witte påstått (något som tingsrätten i sig inte uttalar sig om) så har inte SEB, genom att betala Henning Wittes konsumtion, tillverkat sedlar eller mynt. SEB har alltså inte genomfört något otillåtet. SEB har istället överfört ett värde som banken måste kunna infria, i slutändan genom att över disk kunna utlämna av Riksbanken utställda sedlar och mynt, till den som tillhandahållit Henning Witte varor och tjänster. Att krediter – det vill säga

utfästelser om infriande av betalning i slutändan med Riksbankens legitima betalningsmedel – är accepterat i den svenska rättsordningen framgår vidare om inte annat av den sedan länge tillämpliga 9 kap. handelsbalken och lagen (1936:83) om skuldebrev.

Henning Witte kan alltså inte på denna grund undandra sig betalning av den skuld som han har ådragit sig gentemot SEB genom användandet av kortet.

Allmän upplysningsplikt?

Härvid kvarstår frågan huruvida det skall ske någon jämkning på den grunden att SEB haft en upplysningsplikt, brutit mot denna *och* det skall föranleda jämkning. Tingsrätten prövar först huruvida SEB har haft en upplysningsplikt.

Det är ostridigt mellan parterna att SEB haft att följa konsumentkreditlagen (1992:830) i sin kreditgivning. Enligt 5 § i den lagen ankom på SEB att följa god kreditgivningssed. Det synes även ostridigt att SEB inte brutit mot denna bestämmelse, utan vad Henning Witte hävdar är att det finns en mer vittgående – allmän – upplysningsplikt om det skadliga i banksystemet. I samband med införandet av bestämmelsen anfördes följande om innebörden av god kreditgivningssed (prop. 1991/92:83, s. 106 ff.):

Paragrafen är ny. Den har tillkommit för att betona kreditgivarnas ansvar gentemot konsumenterna. Den skall dessutom utgöra en grundval för lagens mer konkreta regler om näringsidkarens skyldigheter i olika hänseenden samt inträda som en utfyllande norm när det gäller kraven på näringsidkarens handlande m.m. i situationer som inte närmare har reglerats i lagen eller i avtalet. [---]

Näringsidkaren är skyldig att iaktta 'god kreditgivningssed' i sitt förhållande till konsumenten. Häri ligger att kreditgivaren både inför ett kreditavtal och medan avtalet gäller skall handla omdömesgillt och ansvarsfullt mot konsumenten. [---]

God kreditgivningssed innefattar vidare ett krav på god och rättvisande *information* om krediten. Informationen skall vara saklig och korrekt samt fullständig såvitt avser sådant som kunden bör känna till. Att på en kunds fråga lämna upplysningar som är ofullständiga och som döljer någon nackdel med krediten får anses strida mot god kreditgivningssed.

Av förarbetena framgår att god kreditgivningssed är en samlande benämning av det som kreditgivaren, SEB, har att iaktta vid kreditgivning. Inom ramen för denna sed

finns, som framgår av citatet, en informationsplikt; informationen skall vara saklig och korrekt samt *fullständig* såvitt avser sådant som kunden bör känna till. Det kan inte anses ligga inom ramen för god kreditgivningssed att beröra annat än *krediten som sådan* och dess *direkta* verkningar på konsumentens ekonomi, jfr Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2005:3) om krediter i konsumentförhållanden, särskilt pp. 2.1 och 2.4. Härav följer att det inte kan vara lagstiftarens mening att det skulle finnas någon mer vittgående informations- eller upplysningsplikt gentemot kunden än den som ryms inom ramen för god kreditgivningssed. Det saknas således stöd i svensk rätt att det skulle finnas en sådan allmän upplysningsplikt som Henning Witte gör gällande. Till det sagda kan i Henning Wittes enskilda fall läggas att banksystemets uppbyggnad varit känd för honom på grund av hans yrke.

Avtalet skall således sammanfattningsvis inte jämkas med stöd av 36 § avtalslagen.

Pyramidspel?

Enligt 3 § andra stycket 3 p. lotterilagen är så kallade kedjebrevsspel att hänföra till lotteri, denna term omfattar bland annat ”pyramidspel”. Med kedjebrevsspel avses enligt 7 § lotterilagen spel i vilka vinstmöjligheterna huvudsakligen beror på antalet deltagare som efter hand inträder i spelet. För att uttolka begreppet får man gå tillbaka till 1982 års lotterilag (se prop. 1993/94:182, s. 56) och dess förarbeten. I prop. 1981/82:170, s. 34 f., anfördes följande:

Ett kedjebrevsspel startas normalt av anordnaren genom att denne via annonser eller på annat sätt kontakter ett antal personer som erbjuds att delta i spelet. I allmänhet tillgår spelet på så sätt att dessa personer skall bilda grunden för en spelkedja och engagera nya speldeltagare som i sin tur skall föra spelet vidare. Deltagarnas namn förs upp på listor, där positionen för varje deltagare förbättras allt eftersom nya deltagare träder in. Vissa platsnummer på listan ger rätt till utdelning. Nyttillkommande deltagare kan uppmanas att sända exempelvis pengar till de deltagare som kommit på utdelningsberättigad plats. I åtskilliga kedjebrevsspel sköts utbetalningarna och spridningen av listor av anordnaren, vilken kan tillgodogöra sig viss ersättning som sammanlagt kan uppgå till avsevärda belopp.

[---] Anordnaren kan i princip själv bestämma inte bara hur stor insatsen och eventuella administrationsavgifter skall vara utan också proportionen mellan dem som vinner och dem som förlorar. Vinstmöjligheterna och utdelningens storlek är helt beroende av att

kedjan av deltagare fortlöpande byggs upp samt att samtliga deltagare även i övrigt följer spelreglerna. Ofta är spelen konstruerade så att maximal utdelning utgår endast till en eller ett fåtal personer och under förutsättning att ett mycket stort antal deltagare träder in i spelet.

Det finns många spel som påminner om kedjebrevsspel. Hit hör exempelvis andels-, insats- och pyramidspelen. Reglerna i dessa spel kan vara mycket varierande. I t. ex. ett andelsspel har varje deltagare som regel möjlighet att köpa flera andelar. Utdelningen till deltagarna består av de insatser som görs av senare deltagare. Anordnaren bestämmer efter vilka principer som utdelning skall ske. Utdelning kan ske exempelvis när antalet sålda andelar utgör det egna andelsnumret multiplicerat med tre. Kännetecknande för andelsspelen är ofta att deltagaren som innehar andelar inte alls medverkar vid utdelningen. Anordnaren tar nämligen själv emot insatserna i spelet, sköter utbetalningarna samt tillgodogör sig viss ersättning. Av andelsspelets konstruktion följer att ju senare en deltagare träder i spelet desto fler sålda andelar fordras för att han skall komma på en plats som är utdelningsberättigad. Eftersom spelet administreras av anordnaren har deltagarna som regel ingen möjlighet att exempelvis förhindra att anordnaren efter viss tid avbryter spelet.

Inom ramen för lagens lotteribegrepp förutsätts vidare att någon av flera deltagare i verksamheten kan få större värden än övriga deltagare. Vid bedömningen av om något är att betrakta som ett lotteri skall hänsyn också tas till verksamhetens allmänna karaktär och inte endast till vilken grad av slump som verksamheten inbegriper, 3 § första och tredje styckena lotterilagen.

Som framgår av förarbetsuttalandena ovan förutsätter ett kedjebrevs-/pyramidspel att det finns en anordnare som sätter ett spel i rullning. Detta spel skall sedan ha till syfte att berika de på spelets högre nivåer mer, ju fler spelare på lägre nivåer som ger sig in i spelet.

Med Henning Wittes egen beskrivning av banksystemet brister hans jämförelse med pyramidspelen på dessa punkter. Den bank som är ”första utlånare” sätter inte genom utlålandet aktivt igång ett system av vidareinsättningar och -utlåningar på lägre nivåer. Den ”första utlånanen” kan inte heller på något sätt styra de lägre nivåernas handlande, vinster eller villkor i något ”spel”. Till det kan läggas att den ”första utlånanen” inte berikas ju fler gånger banksystemet används, i och med att den banken får betalt på hela andra grunder än genom antalet andra ”deltagare”, nämligen genom den gällande räntan för lånet i fråga.

Sammanfattningsvis kan framhållas att även om inte det finns ett slumpmoment i fråga om pyramidspel (i och med att det är ackquisitionen av deltagare som styr vinningen) så saknas grundläggande likheter med den som emitterar lån, *för det första* tjänar inte låneemittenten mer för att det utlånade beloppet sedan används för nya lån eller för någon användning och *för det andra* saknar låneavtalet den grundläggande förutsättningen att det skall leda till att låntagare använder lånet för att upplåta ytterligare lån.

Sammantaget kan Henning Wittes bestridandegrund att utlåning egentligen skulle vara ett pyramidspel lämnas utan avseende. I anledning härav och i anledning av vad som ovan anförts skall SEB:s talan bifallas i dess helhet.

Rättegångskostnader

Henning Witte skall som förlorande part ersätta SEB för dess rättegångskostnader. Yrkat belopp är skäligt och fastställs.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 401)

Överklagande, ställt till Göta hovrätt, skall ha inkommit till tingsrätten senast den 28 februari 2013. Prövningstillstånd krävs.

Hanserik Romeling

Girion Blomdahl
referent

Ida Olsson

Domarna är eniga.

SVERIGES DOMSTOLAR

Bilaga

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I TVISTEMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen.

Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten. Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, ska klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till varför omständigheten eller beviset inte åberopats i tingsrätten. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad. Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen. Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.